

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Mokesčių įstatymų teritoriškumo poveikio pramonės permainoms

(2008/C 120/14)

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2007 m. vasario 16 d. nusprendė parengti nuomonę savo dėl

Mokesčių įstatymų teritoriškumo poveikio pramonės permainoms.

Pramonės permainų konsultacinė komisija, kuri buvo atsakinga už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. lapkričio 13 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Robert Schadeck, bendrapranešėjis Bernard Gay.

440-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gruodžio 12–13 d. (2007 m. gruodžio 12 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 102 nariams balsavus už, 7 - prieš ir 6 susilaikius.

Išvados ir rekomendacijos

A. Europos ekonomika yra labai priklausoma nuo pasaulio ekonomikos. Priklausomybės mastas skirtinguose sektoriuose yra nevienodas; ji ypač akivaizdi labiausiai globalizacijos įtakai pasiduodančioje pramoninėje veikloje. Todėl Europos Sąjungos (ES) ekonominė ir mokesčių politika taip pat turi būti formuojama atsižvelgiant į pasaulyje vykstančius pokyčius. Nors šioje nuomonėje nagrinėjamas mokesčių įstatymų teritoriškumo poveikis pramonės permainoms Europos Sąjungoje, ES neturi būti vertinama atsietai nuo likusio pasaulio.

B. ES ir kiekviena jos valstybė narė atsako už ekonominės, finansų, socialinės ir aplinkos apsaugos politikos įgyvendinimą, ir šių politikos krypčių reikalavimai yra svarbesni už permainas rinkoje. Todėl būtina užtikrinti, kad mokesčių įstatymų teritoriškumas Europos lygiu darytų teigiamą poveikį pramonės permainoms, kurias vykdančios, žinoma, turi būti reaguojama į rinkoje vykstančias permainas, bet, žvelgiant plačiau, jas naudinga reglamentuoti atsižvelgiant į pirmiau minėtas politikos kryptis. Pati Lisabonos proceso esmė yra grindžiama įvairių krypčių (konkurencingumo, socialinio aspekto, aplinkos apsaugos) pusiausvyra, kurią būtina išlaikyti atsižvelgiant ir į valstybių narių konkurenciją mokesčių srityje ⁽¹⁾.

C. Komitetas konstatuoja, kad mokesčių konkurencija yra vienas iš vidaus rinkos aspektų, galinčių sudaryti sąlygas iškreiptai konkurencijai. Tai reiškia, kad reikia laikytis skaidrumo taisyklių ir nustatyti galimus piktnaudžiavimo bei nuostolingos praktikos atvejus ⁽²⁾. Tai taip pat reiškia, kad reikia turėti

rodiklių, kuriais būtų galima remtis vertinant mokesčių konkurencijos padėtį. Tačiau EESRK pastebi, kad mokesčiai nėra lemiamas veiksnys priimant sprendimus dėl investavimo į MVĮ. Jie daug aktualesni judesnėms daugiašalėms įmonėms.

D. Mokesčių konkurencija nėra susijusi vien tik su įmonių apmokestinimu. Vis didėjant finansinio turto judumui, ši konkurencija taip pat turi įtakos asmeninėms pajamoms iš investicijų ir turto mokesčiams.

E. Komiteto nuomone, įvairioms valdžios institucijoms koordinuojant mokesčių sistemas, būtų galima sustiprinti vidaus rinkos veikimą, kadangi būtų pašalinti nesklandumai ir nebe būtų mokesčių derinimo išlaidų, visų pirma pasienio regionuose. EESRK dar kartą rekomenduoja atsižvelgti į neseniai paskelbtoje nuomonėje dėl Fiscalis 2013 ⁽³⁾ pateiktus pasiūlymus.

F. Komiteto manymu, kadangi valstybių narių tiesioginiai nacionaliniai mokesčiai nekoordinuojami, pasitaiko neapmokestinimo ⁽⁴⁾, piktnaudžiavimo ar iškraipymų bendrojoje rinkoje atvejų. Tai destabilizuoja padėtį ar net palaipsniui mažina bendras ES pajamas iš mokesčių.

G. Viena vertus, neribojama mokesčių konkurencija Bendrijos viduje gali apsunkinti mažiausio judumo mokesčių mokėtojų, pvz., mažų įmonių arba paslaugų teikėjų, kurių negalima

⁽¹⁾ „Susidaro konkurencija mokesčių srityje, jeigu valdžios institucijos [nacionalinės, regiono ar vietos] sprendimai yra tiesiogiai taikomi kitų valdžios institucijų gebėjimams ir jeigu rinkos mechanizmų nepakanka tokiai tarpusavio sąveikai reguliuoti“. (Šaltinis: EPBO); plg. I priedas.

⁽²⁾ Žalingos mokesčių priemonės bendrais bruožais apibūdinamos Verslo apmokestinimo elgesio kodekse kaip priemonės, kurios turi ar gali turėti didelės įtakos verslo vietai Bendrijoje. Toliau Kodekse „potencialiai žalingomis“ vadinamos tokios priemonės, kurios „numato žymiai mažesnę realų apmokestinimo lygį, įskaitant ir nulinį apmokestinimą, negu paprastai yra taikoma konkrečiose valstybėse narėse“ (plg. http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/company_tax/harmful_tax_practices/index_en.htm).

⁽³⁾ OL C 93, 2007 4 27.

⁽⁴⁾ Dvigubas neapmokestinimas gali susidaryti dėl nacionalinių mokesčių sistemų koordinavimo stokos, „pavyzdžiui, dėl valstybių narių skolos ir nuosavybės vertybinių popierių vertinimo. Viena valstybė narė gali sandomį laikyti kapitalo įnašu, o ne paskola, ir todėl iš kapitalo gaunamų pajamų nelaikyti apmokestinamomis, o kita valstybė narė gali paskolą laikyti skola ir leisti mokamas palūkanas atskaityti iš bendrovės, kuri moka palūkanas. Todėl vienoje valstybėje narėje atskaičiuoti mokesčiai gali būti kitoje valstybėje narėje tinkamai neapmokestinami. Kita sritis yra susijusi su mišrių bendrovių naudojimu, t.y. bendrovių, kurias viena valstybė narė laiko korporacine organizacija (mokesčių atžvilgiu neskaidria bendrove), o kita valstybė narė — ne korporacine (mokesčių atžvilgiu skaidria bendrove). Dėl šio skirtingo valstybių narių vertinimo gali būti taikomos dvigubos lengvatos arba dvigubas atskaitymas (šaltinis: Komisijos komunikatas „Valstybių narių tiesioginių mokesčių sistemų koordinavimas vidaus rinkoje“ (COM(2006) 823 galutinis, 3 punktas).

perkelti į kitą vietą, mokesčio bazę, o kita vertus, gali pakeisti mokesčių naštos paskirstymą mokesčių mokėtojams ir vartotojams, kad būtų padengtos valstybės išlaidos ir socialinės išmokos. Visa tai galėtų pakenkti ir socialinei sanglaudai.

H. MVĮ ir paslaugų įmonės yra mažiausiai pasirengusios pasinaudoti mokesčių konkurencija. Komitetas rekomenduoja parengti pagalbos priemones, šių įmonių darbuotojų (taip pat viešojo valdymo institucijų pareigūnų) mokymo programas bei sudaryti atitinkamą duomenų bazę, visų pirma ES pasienio ir atokiuose regionuose, ir taip padėti šioms įmonėms siekti veiklos internacionalizavimo.

I. Komitetas mano, kad kova su mokestiniu sukčiavimu turi būti prioritetas ir primena savo neseniai paskelbtos nuomonės šiuo klausimu išvadą ⁽⁵⁾.

J. Mokesčių naštos perkėlimas mažiausio judumo gamybos veiksmams gali sumažinti susijusių įmonių ir jų darbo vietų konkurencingumą užsienio konkurentų atžvilgiu. Nuo šio naštos perkėlimo nukentės nacionalinio BVP augimas, o dėl to, nesant naujų biudžeto išteklių, gali sumažėti valstybės investavimo galimybės.

K. Taigi, mokesčių konkurencija verčia kiekvieną valstybę geriau tvarkyti savo viešąsias išlaidas. Komitetas prašo pasirūpinti, kad tai nepakenktų viešųjų paslaugų pasiūlai ir kokybei. Jos yra būtinos norint išsaugoti ir skatinti gerovę ir darbo vietas kuriančią ekonominę veiklą ir, galiausiai, mokesčio bazę. Mokesčių konkurencija neturėtų daryti neigiamos įtakos finansavimui ir kolektyvinei socialinei apsaugai.

L. Komitetas palankiai vertina valstybių narių pastangas pašalinti *žalingą* mokesčių konkurenciją ir jų išipareigojimą vėliausiai 2010 metais panaikinti daugelį žalingų mokesčius reglamentuojančių priemonių, numatytų 1997 m. priimtame elgesio kodekse ⁽⁶⁾. Antra vertus, Komitetas ragina Komisiją tęsti tais pačiais metais šioje srityje pradėtą veiklą.

M. Komitetas taip pat pritaria Komisijos politikai, kad valstybės pagalba, įskaitant ir atrinkoms įmonėms teikiamas mokesčių lengvatas, turi padėti siekti ilgalaikių pramonės permainų ir teritorinio vystymo tikslų bei atitikti ES konkurencijos politiką.

N. Komitetas prašo įvesti bendrą konsoliduotą įmonių pelno mokesčio bazę (BKPMB) ⁽⁷⁾, kad mokesčių praktika valstybėse narėse būtų paprastesnė, teisingesnė ir skaidresnė. Tai padėtų gauti didžiausią naudą iš vidaus rinkos potencialo ir kartu išsaugoti valstybių narių savarankiškumą biudžeto ir mokesčių srityse, apsaugant jas nuo rizikos pažeisti Sutarties nuostatas.

⁽⁵⁾ Nuomonė dėl Komisijos komunikato dėl būtinybės kurti suderintą kovos su mokestiniu sukčiavimu gerinimo strategiją (OL C 161, 2007 7 13, p. 8).

⁽⁶⁾ Žr. http://ec.europa.eu/taxation_customs/taxation/company_tax/harmful_tax_practices/index_en.htm#code_conduct. Taip pat plg. 4 priedas.

⁽⁷⁾ Žr. neseniai paskelbtą Komisijos komunikatą „Bendrijos augimo, užimtumo ir ES įmonių konkurencingumo didinimo programos įgyvendinimas. Pažanga 2006-aisiais ir tolesni žingsniai rengiant bendros konsoliduotos pelno mokesčio bazės (BKPMB) pasiūlymą“ (COM(2007) 223 galutinis, 2007 m. gegužės 2 d.).

Kadangi BKPMB greičiausiai bus įvesta sustiprinto bendradarbiavimo pagrindu, Komitetas pageidautų, kad ją priimtų kiek galima daugiau valstybių narių.

O. Komitetas, prieš parengdamas dar vieną nuomonę šiuo sudėtingu strateginiu klausimu, pageidauja gauti daugiau informacijos apie BKPMB projekto turinį, praktinius klausimus ir eigą, todėl šiuo metu tik primena savo 2006 m. tiriamąją nuomonę, parengtą Komisijos nario L. Kovács prašymu ⁽⁸⁾.

P. Tačiau dėl BKPMB Komitetas norėtų pateikti keletą klausimų ir pamastymų. Komitetas pageidautų, kad ši neprivaloma projektą priimtų kiek įmanoma daugiau valstybių narių (net jeigu reikėtų numatyti pereinamojo laikotarpio priemones) ir kad valstybės narės galiausiai taikytų vieną bazės sistemą visiems mokesčių mokėtojams pasibaigus keletų sistemų sambūvio laikotarpiui. Be to, reikėtų išsiaiškinti, ar bendra bazė, taikoma išorės rinkose dirbančioms įmonėms, bus patikėta tarptautinei instancijai. Galiausiai reikėtų pagalvoti apie tokios bazės poveikį normoms, kadangi jos gali būti labiau skaidomos. Todėl būtų galima nustatyti viršutinę normos ribą, kuri galėtų būti šiek tiek mažesnė už dabartinę vidutinišką naujųjų valstybių narių normą.

Q. Komitetas rekomenduoja Komisijai atidžiau stebėti su mokesčiais susijusią veiklą kai kuriose mokesčių rojaus valstybėse, kur stengiamasi perimti valstybių narių mokesčių sistemų apmokestinamąsias pajamas.

Pagrindimas

1. Nuomonės dalykas

1.1 Mokesčiai (mokesčių naštos lygis ir mokamų mokesčių sumos) dažnai įvardijami kaip vienas iš kriterijų vertinant teritorijos patrauklumą pramonei, finansinei ir prekybinei veiklai. Tačiau nesutariama, kokią reikšmę šis kriterijus turi palyginti su kitais kriterijais, pvz., prekybos potencialo artumu, gamybos sąnaudomis, galimybe rasti kvalifikuotą personalą, valstybine infrastruktūra ir aprūpinimu, valstybės pagalba ir kt.

1.2 Mokesčių sistemos yra kompleksinės, todėl jas lyginti nėra paprasta. Tačiau būtina turėti galimybę įvertinti, ar įvairių valdžios institucijų nustatytos mokesčių lengvatos pasiekia užsibrėžtus tikslus, numatyti, kokią poveikį galėtų turėti sprendimai, kuriais siekiama skatinti teigiamas pramonės permainas savo teritorijoje, ir jas susieti su apskaičiuotomis sąnaudomis.

1.3 Nuomonėje ketinama apibrėžti gaires pramonės permainoms numatyti ir valdyti, Europos konkurencingumui didinti, kaip numatyta Lisabonos strategijos tiksluose, bei tikrai vidaus rinkai sukurti, kuriai būtų būdinga sveika ir neiškreipta ar bent jau „priimtina“ (atitinkanti vidaus rinkos taisykles) konkurencija.

⁽⁸⁾ ECO/165 — CESE 241/2006, OL C 88, 2006 4 11.

2. Mokesčių konkurencija ir ekonominių veiksmų judumas

2.1 Šis judumas ES viduje didėja dėl toliau nurodytų priežasčių:

- didelės įmonės Europos vidaus rinką laiko viena bendra rinka, savo vidaus rinka,
- elektroninei prekybai neegzistuoja valstybių sienos,
- gamybos ir platinimo vertės grandinės vis labiau išskaidomos ir didėja jų sudėtinių dalių judumas ⁽⁹⁾,
- gerėjanti transporto infrastruktūra ir mažėjančios sąnaudos, susijusios su krovinių vežimo pertvarkymu, skatina platesnį geografinį įmonių ir jų filialų išsidėstymą,
- daugėja daugiašalių įmonių įsigijimo ir susijungimo atvejų,
- ES plėtra taip pat prisideda prie pelningų investicijų, asmenų ir kapitalo judumo,
- kyla žinių ir kalbų mokėjimo lygis, o tai didina asmenų judumą.

2.2 Kiekviena valstybė narė visus savo mokesčių sistemos elementus (savitus arba struktūrinius) naudoja tam, kad į savo teritoriją pritrauktų investicijas ir veiklą ir tokiu būdu padidintų darbo vietų potencialą ir mokesčio bazę.

Savo ruožtu mokesčių mokėtojai (įmonės ir fiziniai asmenys) už savo šalies ribų ieško būdų, kaip pagerinti savo ekonominę padėtį. Jų mokami mokesčiai yra vienas iš strateginių veiksmų, kadangi skirtingų valstybių mokesčių sistemos numato nevienodus mokesčius.

2.3 Ši mokesčių konkurencija siekiant pritraukti investicijas egzistuoja kiekvienos valstybės viduje.

2.4 Nustatyti jos intensyvumą ir tikrąjį poveikį gamybos veiksmų ir kapitalo judumui nėra paprasta. Atlikta daug tyrimų šiuo klausimu, tačiau išvados yra skirtingos, išskyrus tai, kad mokesčiai yra tik vienas iš elementų, lemiančių mobilių investicijų išdėstymą. Apie tai išsamiau kalbama toliau.

2.5 Europos Sąjunga, išsiplėsdama nuo 15 iki 27 valstybių narių, neabejotinai tapo įvairesnė. Visos naujosios valstybės narės turi tik joms būdingą geografinį, istorinį, kultūrinį, socialinį, politinį ir ekonominį kontekstą. Jos įneša savitas pramonės struktūras, beje, ir savitus mokesčių įstatymus.

3. Mokesčių poveikis pramonės permainoms

a) Darbo ir investicinio kapitalo apmokestinimas

3.1 Europos Sąjungos bendros pajamos iš mokesčių ir socialinės įmokos vidutiniškai sudaro apie 39 proc. Europos BVP. Ši suma gali būti išskaidyta taip ⁽¹⁰⁾:

Įmonių pelno mokestis	10 proc.
Fizinių asmenų pajamų mokestis	25 proc.
Socialinio draudimo įmokos	26 proc.
Netiesioginiai mokesčiai	30 proc.
Kiti mokesčiai	9 proc.
Iš VISO mokesčių ir socialinių įmokų	100 proc.

3.2 Netiesioginius mokesčius daugiausia sudaro bendrieji vartojimo mokesčiai, visų pirma pridėtinės vertės mokestis (PVM), suderintas ES lygmeniu, taip pat kai kurie mokesčiai, taikomi tam tikroms prekėms ir paslaugoms, pvz., akcizai, kurie Sąjungoje suderinti iš dalies. Kadangi netiesioginiai mokesčiai atlieka tik antraeilį vaidmenį pasirenkant vietą įmonei steigti, šioje nuomonėje pagrindinis dėmesys skiriamas darbo jėgos (3.2.1 punktas) ir įmonių investuoto kapitalo (3.2.2 punktas) apmokestinimui.

3.2.1 **Darbuotojų pajamų mokestis ir visos socialinio draudimo įmokos** sudaro maždaug pusę visų įplaukų iš mokesčių ir kitų įmokų. Kadangi šios įplaukos yra tiesiogiai susijusios su darbu, jos, žinoma, didina darbo jėgos sąnaudas. Kadangi darbo jėgos sąnaudos yra pramonei labai svarbus finansinis rodiklis, galima konstatuoti, kad darbuotojų pajamoms taikomi mokesčiai ir kitos įmokos, įskaitant socialinį draudimą, gali daryti tiesioginį arba netiesioginį poveikį ES pramonės įmonių konkurencingumui. Šis poveikis yra tiesioginis, kai valdžios institucijos renka mokesčius ir socialinio draudimo įmokas iš įmonių. Kai mokesčiai ir socialinės įmokos renkami iš darbuotojų, jie pirmiausia sumažina grynąsias darbuotojų pajamas. Be to, jie gali daryti netiesioginę įtaką derantis dėl bendrojo darbo užmokesčio (neatskaičius mokesčių) ar net būti persikėlimo į kitą regioną priežastimi ir trukdyti vystyti kitokią veiklą nei apdirbamoji gamyba, kurios darbo jėgos sąnaudos yra nedidelės.

3.2.1.1 Natūralu, kad darbo jėgos brangimas verčia įmones kelti darbo našumą didinant kapitalo investicijas. Tai ypač dažnai pasitaiko tose valstybėse narėse, kuriose darbo jėgos sąnaudos yra didžiausios. Ir priešingai, santykinės darbo jėgos sąnaudos yra vienas iš kintamųjų dydžių (jų yra daugiau), verčiančių įmones į veiklą, kuri reikalauja daug darbo jėgos, investuoti tose valstybėse narėse, kuriose darbo jėgos sąnaudos yra mažesnės. Kadangi mokesčiai ir socialinio draudimo įmokos paprastai yra didesnės tose valstybėse narėse, kuriose darbuotojų darbo užmokestis (įskaitant darbdavių mokamas socialinio draudimo įmokas bei mokesčius) viršija Europos vidurkį, tai darbo jėgos mokesčių našta didina darbo jėgos sąnaudų diferencialą ir tokiu būdu skatina kurti darbo vietas valstybėse narėse, kuriose sąnaudų struktūra yra konkurencingesnė.

⁽⁹⁾ Plg. Komiteto nuomonę dėl vertės ir tiekimo grandinės plėtros Europos ir pasaulio mastu (CMI/037 — OL C 168, 2007 7 20, p. 1).

⁽¹⁰⁾ Šaltinis: EBPO „1965–2005 m. valstybių pajamų statistika. 2006 m. redakcija“. Duomenys iš 15 ES valstybių narių.

3.2.1.2 Vartotojo požiūriu akivaizdu, kad galutinę pramonės produktų kainą lemia visos sudedamosios sąnaudų dalys, įskaitant ir mokesčius. Netiesioginiai mokesčiai taikomi produktų pardavimo vartotojui metu ir neutraliai veikia produktus. PVM vartotojo valstybėje narėje yra vienodas, nesvarbu, ar produktas buvo pagamintas įmonėje, įsikūrusioje šioje šalyje, kitoje valstybėje narėje, ar už ES ribų. O mokesčiai, kurie Europos Sąjungoje renkami įvairiais gamybos etapais, ypač mokesčiai, dėl kurių didėja darbo sąnaudos, yra išskirtinai nacionaliniai ir taikomi produktams jų gamybos vietoje. Vadinasi, vartotojas gali pasirinkti iš produktų, kurie, atsižvelgiant į valstybę narę, kurioje jie pagaminti, apmokestinti didesniais ar mažesniais mokesčiais. Be to, net jeigu socialinės įmokos ir mokesčiai, turintys įtakos darbo sąnaudoms, Europos Sąjungos viduje būtų suderinti, vartotojas vis tiek galėtų rinktis iš ES pagamintos produkcijos, kuriai taikomi daugiau ar mažiau dideli mokesčiai ir socialinės įmokos, bei produkcijos, pagamintos už ES ribų, kur taikomi skirtingi, galbūt net gerokai mažesni mokesčiai. Todėl svarbu yra ne tik koordinuoti darbo jėgos apmokestinimo ir socialinių įmokų struktūrą Europos Sąjungos viduje, bet ir įtraukti į analizę ES prekybos su likusiu pasauliu aspektus.

3.2.1.3 Komitetas rekomenduoja Komisijai atidžiau stebėti su mokesčiais susijusią veiklą kai kuriose mokesčių rojaus valstybėse, kuriose stengiamasi perimti valstybių narių mokesčių sistemų apmokestinamąsias pajamas.

3.2.2 **Investicinio kapitalo mokesčiai** pirmiausia analizuojami įmonės lygmeniu, po to — investuotojo arba tiesiog akcininko lygmeniu.

3.2.2.1 Įmonių pelno mokestis yra nustatyto nominalaus dydžio ⁽¹¹⁾ ir smarkiai skiriasi valstybėse narėse (žiūrėti 1 priedo lentelę). Belgijoje, Vokietijoje, Ispanijoje ir Maltoje šis mokestis yra 34–38 proc., o Kipre, Airijoje, Lietuvoje ir Latvijoje — 10–15 proc.

Apskritai naujosiose valstybėse narėse įmonių pelno mokestis yra gerokai mažesnis nei senosiose: ES–10 jo vidurkis yra 20,3 proc., o ES–15 jis siekia 29,5 proc ⁽¹²⁾.

⁽¹¹⁾ Įstatymu nustatyta mokesčio norma yra teisiškai nustatyta norma.

Faktinė mokesčių norma yra mokesčių suma, kurią moka fiziniai asmenys ar įmonės ir į kurią yra įskaičiuoti visi kiti vyriausybės nustatyti mokėjimai ar kompensacijos, padalyti iš individualaus asmens ar įmonės visų pajamų ar apmokestinamųjų pajamų. Numanoma mokesčio norma nustatoma kiekvienai ekonominei funkcijai. Ji apskaičiuojama kaip visų tam tikros kategorijos (vartojimas, darbas ir kapitalas) pajamų iš mokesčių koeficientas pagal galimą mokesčių bazę naudojant nacionalinių sąskaitų gamybos ir įplaukų sąskaitas.

Bendra numanoma kapitalo mokesčio norma apskaičiuojama kaip pajamų iš visų kapitalo mokesčių ir visų (paprastai) galimų apmokestinti kapitalo ir verslo įplaukų ekonomikoje koeficientas. Ja norima parodyti kapitalo pajamų mokesčių naštos vidurkį. (Apibrėžčių šaltinis: Europos Komisija, Mokesčių ir maitų sąjungos generalinis direktoratas. Žr. *Structures of the taxation systems in the EU, 1995-2004*, European Commission).

2 ir 3 prieduose pateikiamos ES vidaus palyginamosios lentelės apie nominalias normas ir numanomas kapitalo mokesčio normas. Kadangi skiriasi faktinių normų skaičiavimo metodai, neįmanoma pateikti visoms normoms ekvivalentiškos lentelės.

⁽¹²⁾ Šaltinis: Europos Komisija, *Mokesčių sistemos struktūra Europos Sąjungoje: 1995–2004 m.*, p. 83 (dok. TAXUD E4/2006/DOC/3201). Šiuo metu dar nėra duomenų apie Bulgariją ir Rumuniją.

3.2.2.2 Tačiau nominali mokesčio norma yra neišsamus mokesčių naštos rodiklis. Iš tiesų, nustatant faktinę mokesčių naštą, būtina atsižvelgti į apmokestinamų pajamų nustatymo būdą bei įvairius techninius procesus, taikomus nustatant mokesčio dydį. Todėl naudinga atsižvelgti ir į numanomą kapitalo mokesčio normą, leidžiančią palyginti įmonėms taikomus mokesčius su įmonių bendruoju likutiniu pertekliumi ⁽¹³⁾ (žiūrėti 3 priedo lentelę).

3.2.2.3 Dviejų skaičiavimo būdų skirtumas yra stulbinantis:

— Kai kurios valstybės narės skelbia labai aukštą nominalią įmonių pelno mokesčio normą, tačiau iš tiesų savo įmonėms lyg ir taiko santykinai mažus mokesčius.

— Kitos valstybės narės nurodo „patrauklią“ (labai mažą) nominalią mokesčio normą, tačiau lyg ir nustato santykinai didelę mokesčių naštą įmonių pelnui.

— Aiškiai matyti, kad kai kurios valstybės narės iš tiesų taiko aukštą normą „siaurai“ mokesčio bazei, o kitos taiko žemesnę, tačiau „platesnei“ mokesčio bazei. Akivaizdu, kad faktinė mokesčių našta priklauso nuo šių dviejų kintamųjų, taigi neįmanoma atlikti analizės tiriant tik oficialias mokesčių normas. Šį teiginį patvirtina, pavyzdžiui, Airijos ir Vokietijos duomenys ⁽¹⁴⁾.

3.2.2.4 Šių statistinių duomenų pakanka mokesčių problemos sudėtingumui suvokti ⁽¹⁵⁾. Nedarysime išankstinių išvadų, verčiau šiuo etapu apsiribosime valstybių narių skirtumų išaiškinimu, kadangi dėl jų įmonė, vykdanči pramoninę veiklą Europos rinkoje, tam tikrose situacijose gali susidurti su visiškai kitokia kitų valstybių narių mokesčių našta, įskaitant ir socialinio draudimo įmokas.

b) Įmonės vertės kūrimo grandinė

3.3 Mažosios ir vidutinės įmonės, ypač tos, kurios yra įsikūrusios ES pasienio ir atokiuose regionuose, vis dažniau susiduria su rinkų globalizacija, joje dalyvaudamos arba jai pasiduodamos. Šios MVĮ (dažnai sudarytos iš individualaus ar šeimos kapitalo) nepasinaudoja mokesčių konkurencija, kaip tai daro didelės daugiašalės įmonės. Iš tiesų jos neturi nei organizacinių ar vadybos galimybių, nei priemonių ar žinių, kad galėtų kuo

⁽¹³⁾ Tikslesnės metodologinės analizės ir išsamesnių duomenų ieškoti ten pat, p. 84–87.

⁽¹⁴⁾ Kalbant apie Vokietiją ir Airiją, pirmiau minimą paradoksą iš dalies patvirtina ir kitas rodiklis. Iš tiesų, kapitalo mokestis Vokietijoje sudaro 15 proc. visos mokesčių naštos, o Airijoje šis skaičius siekia 28 proc. (Šaltinis: Europos Komisija, Mokesčių sistemos struktūra Europos Sąjungoje: 1995–2004 m., C.3_T lentelė).

⁽¹⁵⁾ Šioje nuomonėje neįmanoma išanalizuoti kiekvienos valstybės narės duomenų, pateikti tikslų paaiškinimų apie kiekvieną jų ir nurodyti statistikos rodiklius pagal kitas duomenų bazes.

geriau pasinaudoti šia konkurencija. Priešingai, mokesčių deklaracijų teikimas, atsižvelgiant į skirtingus šalių reikalavimus, taip pat skirtingos šalių mokesčio bazės, normos, atleidimo nuo mokesčių, nurašymo taisyklės ir kt. sukuria MVĮ papildomų išlaidų ir trukdo patekti į išorės rinkas. Ir vis dėlto šios internacionalizuotos (arba internacionalizuotinos) MVĮ yra vienas iš geriausių augimo veiksnių, kalbant apie gerovės, pridėtinės vertės, naujovių ir, žinoma, darbo vietų kūrimą, kaip numatyta Lisabonos procese. Reikėtų pagalvoti apie pagalbos priemonę, kuri padėtų įmonėms atlikti šias procedūras. Šiuo tikslu būtina surengti mokymus šių įmonių darbuotojams, kartu ir viešojo valdymo institucijų pareigūnams, kad jiems būtų lengviau pokyčių metu.

3.4 Daugelis įmonių, darančių didelį poveikį Bendrijos vidaus prekybai, o ypač įmonės, dirbančios tarptautinės prekybos srityje už ES ribų, paprastai veikia pagal kitą ekonominį modelį, t. y.:

- jos veikia kaip akcinės bendrovės ir jų akcininkai nebūtinai gyvena regione ar valstybėje narėje, kurioje yra šios įmonės pagrindinė buveinė,
- jos dažniausiai veikia kaip pagrindinės bendrovės ir pavaldžios bendrovės, sudarydamos jungtinę įmonių grupę,
- skirtingi grupės padaliniai veikia kelete valstybių narių,
- kiekvienas grupės padalinys atlieka konkrečias funkcijas, prisideda kuriant papildomą vertę, todėl vertės kūrimo grandinė yra aiškiai padalyta tarp atskirų įmonių, kurių kiekviena vykdo atskiras funkcijas, sudarančias bendrą visumą.

3.5 Šiuolaikinės pramonės grupės atlieka įvairias tarpusavyje susijusias ekonomines funkcijas (vertės kūrimo ir tiekimo grandinių valdymas, įvairių gamybos etapų organizavimas, nematerialaus turto, pvz., žinių, patentų ir prekių ženklų optimalus panaudojimas), siekdamos pagal reguliariomis rinkos analizėmis pagrįstą strategiją pateikti gaminius į prekybą. Šių įvairių ekonominių funkcijų išdėstymas priklauso nuo visumos logikos, kuria vadovaujantis atsižvelgiama ir į vieną iš kintamųjų — mokesčius.

3.6 Esant tokiai grupės struktūrai, reikia analizuoti kiekvieną juridinį asmenį ir visą grupę. Ekonominės funkcijas kiekvienam iš savo padalinių grupė priskiria atsižvelgdama į rinkos ekonominius duomenis, stengdamasi optimizuoti bendrą našumą ir rentabilumą. Valstybės narės turi teisę tobulinti savo mokesčių sistemas, kad skatintų ekonominę veiklą. Įmonės taip pat turi teisę mokesčių našta traktuoti taip pat, kaip ir kitą įmonei tenkančią našta.

3.7 Kiekvieno juridinio asmens veiklą reglamentuoja ta mokesčių teisė, kuri taikoma jo buvimo vietoje, o duomenys apie mokesčių sistemą yra vienas iš keleto veiksnių, į kuriuos atsižvelgiama priimant sprendimus valdant visą grupę.

3.8 Taigi, pramonės grupių, veikiančių Europos Sąjungos rinkose, reali padėtis yra labai sudėtinga. Vietoj kalbų apie grupės steigimo vietą ar perkėlimą, verčiau reikėtų, atsižvelgiant į tikrovę, atlikti funkcinę pramonės struktūros analizę ir nustatyti, kokie veiksniai daro poveikį renkantis steigimo vietą (atsižvelgiant į skirtingas ekonomines funkcijas) valstybėje narėje, ES ar net už jos ribų. Vienos ekonominės funkcijos yra judesnės už kitas, kai kurioms judžioms funkcijoms mokesčiai yra svarbesnis kriterijus renkantis steigimo vietą, nei kitoms. Nors akivaizdu, kad mokesčiai yra vienas iš veiksnių, į kuriuos atsižvelgiama priimant sprendimus, būtų klaidinga pervertinti jų svarbą renkantis steigimo vietą.

4. Valstybių narių įmonių mokesčių konkurencijos reglamentavimas

4.1 Mokesčių konkurenciją Europos Sąjungos viduje šiuo metu reglamentuoja trys priemonių grupės:

- elgesio kodeksas ir pranešimo apie pasikeitimus valstybių narių mokesčių įstatymuose sistema, įvesti 1997 m. ir pradėję aktyvų finansų ministerijų dialogą siekiant užtikrinti, kad teisinės priemonės nepaskatintų žalingos mokesčių konkurencijos (4.2–4.4 punktai),
- Europos Sąjungos konkurencijos teisė, visų pirma valstybės pagalbą reglamentuojantys teisės aktai, kuriais siekiama išvengti, kad tam tikrų mokesčių priemonių įvedimas ar mokesčių teisės taikymas konkrečiose situacijose nesudarytų sąlygų kai kurioms įmonėms pasinaudoti valstybės pagalba, prieštaraujančia geram bendrosios rinkos veikimui (4.5–4.7 punktai),
- daugelis valstybių narių ėmėsi įstatyminių priemonių siekdamas išvengti dirbtinių ir piktnaudžiaujančių struktūrų, skirtų padėti įmonėms pasinaudoti mokesčių lengvatomis (4.8 punktas) kūrimo.

4.2 Teisiškai neprivalomas **elgesio kodeksas** įpareigoja valstybes nares laikytis sveikos mokesčių konkurencijos principų. Vykdam šį procesą buvo apibrėžtos visos įstatyminio, reguliavimo ir administracinio pobūdžio mokesčių priemonės, turinčios arba galinčios daryti didelę įtaką įmonių ekonominės veiklos išdėstymui ES. Suinteresuotos valstybės narės išreiškė pritarimą ir prisiėmė konkrečius įsipareigojimus pakeisti mokesčių priemones taip, kad ne vėliau kaip 2010 m. ⁽¹⁶⁾ būtų panaikintos sąlygos *žalingai* mokesčių konkurencijai.

4.3 Komitetas palankiai vertina šio elgesio kodekso rezultatus, kadangi panaikindamos *žalingą* mokesčių konkurenciją ⁽¹⁷⁾ valstybės narės stiprina *sveiką* mokesčių konkurenciją ES ir padeda baigti vidaus rinkos kūrimą.

Komitetas ragina Komisiją tęsti šią iniciatyvą, plėsti minėto elgesio kodekso taikymo sritį ir įvertinti kai kurias konkrečias pastaraisiais metais įvestas mokesčių priemones.

⁽¹⁶⁾ Kai kurioms priemonėms buvo nustatytas 2016 m. terminas.

⁽¹⁷⁾ Žr. 2 išnašoje pateikiamą apibrėžtį.

4.4 Paraleliai buvo įvesta **pranešimo apie pasikeitimus sistema** tarp valstybių narių ir Komisijos siekiant užtikrinti, kad mokesčių teisės pasikeitimai atitiktų Europos Sąjungos politiką. Valstybės narės įsipareigojo neįvesti naujų mokesčių priemonių, kurios galėtų pakenkti Sąjungos interesams.

4.5 Jau Romos sutartyje numatytos **nuostatos, draudžiančios valstybės narėms skirti pagalbą įmonėms**, įskaitant ir pagalbą mokesčių lengvatų forma, kuri iškreipia arba gali iškreipti konkurenciją bendrojoje rinkoje. Komisijai buvo pavesta užtikrinti šios srities priežiūrą bei kontrolę. 1997 m., pradėdant su elgesio kodekso rengimu susijusį darbą, į ECOFIN tarybą susirinkę finansų ministrai suteikė Komisijai aiškius įgaliojimus tęsti veiklą valstybės pagalbos srityje ir toliau naikinti valstybių narių mokesčių įstatymus, prieštaraujančius pirmiau minėtoms Sutarties nuostatomis.

4.6 Per pastaruosius dešimt metų Komisija palaipsniui stiprino savo veiklą šioje srityje. Pasikonsultavusi su valstybėmis narėmis, ji ne tik pradėjo aiškinimo procesą, per kurį buvo nustatyti kriterijai, kuo remtis daugelyje veiklos sričių, bet taip pat ėmėsi konkrečių veiksmų prieš kai kurių valstybių narių priimtas tam tikras mokesčių priemones.

4.7 Priešingai elgesio kodeksui, kuris yra politinio ir neprivailomo pobūdžio dokumentas, valstybės pagalbos teisė yra teisiškai privaloma. Komisija turi didesnius įgaliojimus ir gali uždrausti su bendrąja rinka nesuderinamą pagalbą, liepti ją pakeisti ar net įpareigoti valstybę narę ją susigrąžinti, jeigu apie ją nebuvo informuota prieš ją suteikiant. Įmonės gavėjos tokiu atveju privalo grąžinti pinigus už joms suteiktas mokesčių lengvatas.

4.8 Dauguma valstybių narių turi **mokesčių nuostatas, skirtas kovai su mokesčių vengimu bei veiklos perkėlimu** į mokesčių rojų. Iš tiesų, visos valstybės narės pageidauja pritraukti ekonominę veiklą į savo teritoriją, generuoti mokesčių pajamas iš šios veiklos bei išvengti mokesčio bazės perkėlimo į užsienį.

4.8.1 Nors priimtose mokesčių priemonėse skiriasi visose valstybėse narėse, kartais kyla klausimas, ar tokios nuostatos yra suderinamos su vidaus rinka bei laisvu judėjimu Europos Sąjungoje, kadangi visų valstybių narių taikoma mokesčių teisė turi būti suderinta su Bendrijos teise. Europos Bendrijų Teisingumo Teismas turėjo galimybę išsakyti savo poziciją šiuo klausimu: savo esme nuostatos, kuriomis siekiama kovoti su mokesčių vengimu bei pajamų perkėlimu į mokesčių rojų, neatitinka laisvo judėjimo ES viduje principo; tokios nuostatos galėtų būti pateisinamos tik tuo atveju, jei jomis siekiama atitinkamai kovoti tik su dirbtinėmis ir piktnaudžiaujančiomis struktūromis.

4.9 Komitetas mano, kad kova su mokestiniu sukčiavimu turi būti prioritetinis klausimas ir primena neseniai paskelbtos savo nuomonės šia tema išvadas ⁽¹⁸⁾.

4.10 Romos sutarties 93 straipsnyje numatyta, kad Taryba vieningai priima „nuostatas dėl teisės aktų, reglamentuojančių apyvartos mokesčius (...), suderinimo tiek, kiek toks suderinimas yra būtinas, kad būtų užtikrintas vidaus rinkos suformavimas ir veikimas“.

4.11 Europos Komisija ėmėsi daugelio įdomių iniciatyvų siekdama patobulinti vidaus rinką priemonėmis, susijusiomis su įmonių mokesčiais. Visų pirma, Komisija 2007 m. gegužės 3 d. patvirtino, kad ji tęs darbą, kuriuo siekiama įvesti bendrą konsoliduotą įmonių pelno mokesčio bazę (BKPMB). Už mokesčius atsakingas Komisijos narys pirmąjį 2008 metų pusmetį ketina pateikti pasiūlymą priimti direktyvą, nustatančią BKPMB taikymą iki 2010 metų. Komitetas pritaria Komisijos įsitikinimui, kad BKPMB gali labai prisidėti prie vidaus rinkos sėkmės, nors suteikdama daugiau skaidrumo suaktyvins mokesčių konkurenciją. Komitetas ragina Komisiją tęsti darbą nepaisant problemų sudėtingumo. Vis dėlto šiame etape, atrodo, dar per anksti išsamiau komentuoti projektą, kadangi ir pati Komisija dar nepateikė išsamaus bendros konsoliduotos įmonių pelno mokesčio bazės nustatymo ir konsoliduotos mokesčių sistemos, kuri bus taikoma 27 ES valstybėms narėms, modelio. Vis dėlto, Komitetas norėtų pateikti keletą klausimų ir pamąstymų dėl įmonių mokesčių BKPMB projekto ateities.

5. Komiteto klausimai ir pamąstymai dėl bendros konsoliduotos įmonių pelno mokesčio bazės (BKPMB)

5.1 Kadangi BKPMB valstybėse narėse galėtų būti neprivailoma (greičiausiai bus įvesta sustiprinto bendradarbiavimo pagrindu), Komitetas pageidautų, kad ją priimtų kiek galima daugiau valstybių narių ir, prireikus, numatyti pereinamojo laikotarpio priemones.

5.2 Jeigu BKPMB projektas bus neprivailomas įmonėms, visos jame dalyvaujančios valstybių narių valdžios institucijos turės peržiūrėti abi — deklaracijų ir apmokestinimo — sistemas. Ar tai įmanoma, kai dauguma valstybių narių siekia gerinti savo viešųjų paslaugų produktyvumą?

5.3 Jeigu BKPMB projektui pritaras daugiašalės įmonės, ar nekils procedūros iškraipymo rizika (formalumi, apskaitos ir mokesčių sistema) tarp tos pačios valstybės narės, palankiai vertinančios BKPMB įvedimą, įmonių?

⁽¹⁸⁾ Nuomonė dėl Komisijos komunikato dėl būtinybės kurti suderintą kovos su mokestiniu sukčiavimu gerinimo strategiją (ECO/187 — OL C 161, 2007 7 13, p. 8).

5.4 Ar, atsižvelgiant į du pirmiau pateiktus punktus, nereikėtų siekti, kad palaipsniui būtų pradėta taikyti viena sistema visiems tos pačios valstybės narės mokesčių mokėtojams?

5.5 Jeigu BKPMB projektas turi užtikrinti daugiau skaidrumo, ar bendra deklaruojamoji bazė turėtų būti patikėta tarptautinei instancijai?

5.6 Įvedus BKPMB, mokesčių skirtumai, slypintys skaičiuojant mokesčio bazes, atsispindės BKPMB pasirinkusių valstybių narių mokesčių normose. Ar dėl bendros mokesčio bazės sistemos įvedimo mokesčių normų sistema netaps dar labiau išskaidyta (bent jau nominaliosios normos)? Paskelbus normas, mokesčių konkurencija gali išaugti. Komisijos tyrimas (2001 m.) parodė, kad nominalios normos išskaidymas buvo pagrindinė

ekonominių iškraipymų, susidariusių dėl mokesčių konkurencijos, priežastis!

5.7 Jeigu reikėtų palikti mokesčių normų skirtumus (priešingai neseniai atsiradusiai konvergencijos tendencijai) ar net juos padidinti valstybėse narėse, pasirinkusiose BKPMB, gal būtų galima šiose valstybėse narėse nustatyti minimalią mokesčių normą? Ši norma galėtų būti, pavyzdžiui, šiek tiek mažesnė už naujose valstybėse narėse priimtą normą. Šiose šalyse užsienio kapitalo importo padėtis nepasikeis. O kitos valstybės narės galėtų taikyti didesnę mokesčių normą ir nesibaiminti, kad jų ekonominiams kapitalui pakenks pernelyg agresyvi išorės mokesčių politika.

2007 m. gruodžio 13 d., Briuselis

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto

pirmininkas

Dimitris DIMITRAIDIS

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Europos Sąjungos aplinkos apsaugos taisyklių poveikio pramonės permainoms

(2008/C 120/15)

2007 m. vasario 16 d., vadovaudamasis Europos bendrijos steigimo sutarties 29 straipsnio 2 dalimi, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas nusprendė parengti nuomonę dėl

Europos Sąjungos aplinkos taisyklių poveikio pramonės permainoms.

Pramonės permainų konsultacinė komisija, kuri buvo atsakinga už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2007 m. lapkričio 13 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Antonello Pezzini, bendrapranešėjis Maciej Nowicki.

440-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2007 m. gruodžio 12 d., Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 137 nariams balsavus už, 1 prieš ir 1 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Aplinkos apsaugos politika yra vienas svarbiausių socialinių iššūkių, šiuo metu iškilusių viešosios valdžios institucijoms ir sprendimus priimančiesiems ekonomikos srityje. Neryžtingas reagavimas į aplinkos problemas tarptautiniu mastu negali ilgiau būti dingstis atidėti įstatyminius ir elgsenos pakeitimus, reikalingus siekiant pagrindinio ES tikslo — darnaus vystymosi.

1.2 Europos pramonė turi didžiulį potencialą tapti tvaria ekonomika, tačiau jos sėkmė vis labiau priklausys nuo gebėjimo diegti naujoves vykstant pramonės permainoms. Šios permamos reikalingos atsižvelgiant į rinkų atvėrimą, globalizaciją ir technologines bei elgsenos permainas, kurias spartina poreikis išsaugoti aplinką ir gamtinius išteklius.

1.3 Komiteto nuomone, visi ekonomikos ir socialiniai veikėjai, tiek viešieji, tiek privatieji, taip pat politinius sprendimus priimančieji bei valdžios institucijos turi išsąmoninti, kad teks susidurti su nauja pramonės revoliucija, svarbiausiu vystymo prioritetu laikancia gyvenimo ir aplinkos kokybę, reikalaujančia taikyti naują integruotą metodą, susijusį su gamtinių išteklių valdymu ir apsauga, gamyba bei vartojimu.

1.4 Komiteto nuomone, būtina kuo greičiau pereiti nuo pasyvios gynybinės ir neveiklios taktikos prie ryžtingos ir aktyvios veiklos, leidžiančios ES ir valstybių narių lygmeniu parengti atečiai aiškias ir stabilias teigiamų priemonių sąlygas, kurios padėtų greičiau:

— vystyti ir taikyti švartų technologinių procesų ir produktų technologijas,